

Katedra právní teorie a sto let brněnské právní teorie

Department of Legal Theory and
One Hundred Years of Brno Legal Theory

Miloš Večeřa*

Abstrakt

Weyrova brněnská škola právní teorie zanechala v právní teorii a právní vědě nesmazatelnou stopu. Při rekonstituování katedry právní teorie po pádu socialismu poskytla tradice brněnské právní školy vedle nových myšlenek i entuziasmus budování nové teorie práva a právní vědy. Prováděné polistopadové změny se týkaly personálního obsazení katedry, studijních plánů, náplně vyučovaných předmětů, zavádění nových předmětů a zpracování nových studijních pomůcek. Odideologizování právní vědy umožnilo rozvoj vědecké a výzkumné činnosti. Tradice brněnské právní školy je pro katedru právní teorie závazující výzvou.

Klíčová slova

Katedra právní teorie; brněnská škola právní teorie; právní teorie; právní věda; normativní teorie.

Abstract

Weyr's Brno school of legal theory left an indelible mark in legal theory and legal science. When reconstructing the Department of Legal Theory after the fall of socialism, the tradition of the Brno legal school provided not only new ideas but also enthusiasm for constructing a new theory of law and legal science. The implemented post-November changes concerned the staffing of the department, study plans, the content of the taught subjects, the introduction of new subjects and the elaboration of new study aids. The deideologization of legal science has enabled the development of scientific and research activities. The tradition of the Brno legal school is a binding challenge for the Department of Legal Theory.

Keywords

Department of Legal Theory; Brno School of Legal Theory; Legal Theory; Jurisprudence; Normative Theory.

Úvod

Brněnská právnická fakulta má za sebou sto let existence s devatenáctiletým poúnorovým přerušáním vývoje v období 1950–1969, kterému předcházelo sedmileté zavření vysokých škol v letech 1939–1945 v době německé okupace. Přerušování kontinuity odborného, vědeckého a personálního vývoje ve svém důsledku znamenalo přetržení tradice brněnské školy právní teorie dokonané marxistickou právní vědou.

* Prof. JUDr. PhDr. Miloš Večeřa, CSc., Katedra právní teorie, Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Brno / Department of Legal Theory, Faculty of Law, Masaryk University, Brno, Czech Republic / E-mail: Milos.Vecera@law.muni.cz

Katedra právní teorie sdílí složité osudy brněnské právnické fakulty od jejího vzniku v roce 1919, přes její zrušení v roce 1950, znovuoobnovení v roce 1969, období marxistické právní vědy, až po složité období rekonstrukce teorie práva po listopadu 1989. Tato rekonstrukce teorie práva a dalších společenskovedních disciplín byla ztížena politickou a ideologickou glajchšaltací těchto ideově exponovaných právních disciplín v socialistickém předlistopadovém období.

Provedení změn společenských poměrů a výuky po pádu socialismu nebylo v podmínkách právnické fakulty a katedry právní teorie snadným procesem. Bylo nutné provést personální změny, přestavbu studijních plánů, změnu obsahové náplně vyučovaných předmětů, zavádění nových předmětů, zpracování studijních pomůcek a vedle pedagogických činností rozvíjet i vědeckou a výzkumnou činnost. Při hledání opěrných bodů rekonstituování katedry právní teorie se tvůrčí inspirací ukázala brněnská škola právní teorie a její kritické přístupy k formování základů právní vědy.

1 Budování teorie práva po roce 1989 v inspiraci brněnskou právní vědou

Teorii práva a další teoretickoprávní disciplíny vyučované katedrou právní teorie bylo nezbytné po roce 1989 zbavit ideologického rámce marxistické právní vědy, ve kterém musely být pěstovány a vyučovány. Bylo třeba je navázat na západní právní myšlení a významné práce západní právní teorie. Významnou inspiraci, která z hlediska tradice brněnské právní vědy nemohla být opomenuta, představovala prvorepubliková brněnská škola právní teorie s jejím zakladatelem Františkem Weyrem a dalšími stoupenci této školy z řad fakultních kolegů a vědecky zaměřených žáků.

1.1 Tradice brněnské právní vědy v budování teorie práva po roce 1989

Ustavení brněnské právnické fakulty v rámci nově zřízené Masarykovy univerzity v Brně v roce 1919 je spojeno se jménem originálního českého právního filosofa, právního teoretika a významného ústavního a správního právníka Františka Weyra, který se spolu s národohospodářem a právníkem Karlem Englišem zasloužil o zpracování a prosazení návrhu zákona o zřízení Masarykovy univerzity v Brně v Národním shromáždění. Weyr byl návazně zvolen prvním děkanem ustavené právnické fakulty a jeho mimořádná vědecká osobnost dala základ vytvoření brněnské školy normativní právní teorie s jejím novým přístupem ke studiu práva.

Weyr se snahou vytvořit nový kritický přístup v právní vědě, který by jí poskytl nové právně ontologické a noetické základy, zabýval již ve své práci *Základy filosofie právní*,¹ kterou dokončil v prvních letech první světové války. Knižně vyšla až v roce 1920 a představovala první Weyrův soustavný výklad jeho normativní právní teorie, která,

1 WEYR, František. *Základy filosofie právní (Nauka o poznání právníkém)*. Brno: A. Píša, 1920, 244 s.

ač pod silným vlivem Kelsenovým a jeho ryzí nauky právní, šla v řadě otázek svou vlastní cestou. Souhrnné rozpracování jeho normativní teorie práva obsahuje Weyrova pozdější práce *Teorie práva*.² Brněnská právnická fakulta poskytla Weyrovi institucionální zázemí k rozšíření jeho normativní právní teorie do širšího povědomí právnické veřejnosti a k vytvoření myšlenkově ucelené právní školy. Prvorepubliková brněnská právnická fakulta je s Weyrovou brněnskou normativní školou neoddělitelně spojena.

Brněnská škola právní teorie nezahrnovala jen otázky právně teoretické a právně filosofické. Její metodologické a noetické přístupy se promítaly i do obecných právních disciplín a pozitivně právních disciplín. Z Weyrových fakultních kolegů se k normativní teorii stavěli jednoznačně odmítavě pouze historikové Bohumil Baxa a Josef Vacek a správní právník Rudolf Dominik. Názory některých Weyrových fakultních stoupenců se ale se zásadami právního normativismu v určitých momentech rozcházel. Zejména je třeba uvést výhrady Jaroslava Kallaba k Weyrovu konceptu striktně dogmatické právní vědy a Karla Engliše k Weyrovu noetickému dualismu.³ Weyrova normativní právní škola ovlivňovala na právnické fakultě všechny právní disciplíny a i z dnešního pohledu představuje inspiraci nejen pro právní teorii, ale i další obecné a speciální právní disciplíny.

Weyrova brněnská právní škola přinesla obohacení meziválečné právní vědy a představovala příspěvek k rozpracování teoretických otázek právní vědy a právní teorie. Obrátila pozornost na noetické otázky práva. Dala silný impuls k rozvíjení logiky norem a strukturní teorie práva, zřetelně odlišila úvahy do *lege lata* a *de lege ferenda* a formulovala stupňovitost výstavby právního řádu. Položila důraz na pojem povinnosti oproti sankci či oprávnění a na rozpracování formálních právních pojmů jako základu vědeckého poznání každého právního řádu.

Pokračování kontinuity brněnské právní školy po obnovení výuky na právnické fakultě v roce 1945 znemožnil únor 1948 a návazný vynucený odchod Weyra a většiny dalších profesorů z brněnské právnické fakulty a následně její zrušení vládním nařízením v červnu 1950. Po obnovení brněnské právnické fakulty v roce 1969 se na krátko zásluhou Weyrova žáka profesora Vladimíra Kubeše vrátil její prvorepublikový filosofický entuziasmus, politická normalizace 70. let však zabránila jakémukoliv navázání na odkaz Weyrův a brněnské právní školy. K tomuto odkazu se brněnská právnická fakulta mohla vrátit až po roce 1989.

1.2 Vydávání děl představitelů brněnské právní vědy po roce 1989

Po pádu socialismu v roce 1989 se prvorepubliková brněnská právní teorie jevila jako možná inspirace při výstavbě nové moderní teorie práva a souvisejících teoretických právních disciplín. Byla zde nejen snaha o navázání na úspěšnou prvorepublikovou

2 WEYR, František. *Teorie práva*. Brno-Praha: Orbis, 1936, 388 s.

3 V dodatku ke své *Teorii práva* Weyr charakterizoval fakultní kolegy z hlediska jejich vztahu k normativní škole právní teorie a jejich přínosu této škole. Mezi stoupence této školy zařazuje i Jaroslava Kallaba a Karla Engliše. WEYR, František. *Teorie práva*. Brno-Praha: Orbis, 1936, s. 331–380.

tradici brněnské právní teorie, ale zejména možnost využít odborných prací Františka Weyra a dalších respektovaných autorů meziválečného a krátkého poválečného období. K zajištění přístupu studentů a odborné veřejnosti k těmto pracím byla postupně vydána řada reprintů těchto prací a v prvním vydání i díla, která již nemohla ve své době vyjít.

K seznámení studentů s Weyrovou normativní právní teorií byl v roce 1994 vydán reprint jeho studijní pomůcky *Úvod do studia právního: normativní teorie* z roku 1946,⁴ shrnující jeho kritickou teorii práva. Základní Weyrovo dílo *Teorie práva* (1936) vydalo nakladatelství Wolters Kluwer jako reprint v roce 2015 v ediční řadě klasická právníká díla.⁵ Weyrovy *Základy filosofie právní (Nauka o poznání právní)* z roku 1924 jsou dostupné v elektronické podobě na internetových stránkách brněnské právní fakulty.⁶ Weyr svoji celoživotní a pracovní dráhu zachytil ve svých obsáhlých třídílných autobiografických *Pamětech*, které vyšly postupně až po jeho smrti.⁷ Paměti mapují celý Weyrův život a jsou pozoruhodným svědectvím nejen o Weyrově osobním a pracovním životě, ale i o akademickém životě brněnské právní fakulty a době, ve které Weyr žil.⁸

Z dalších významných představitelů brněnské právní školy byly po roce 1989 vydány vybrané práce Weyrova žáka, významného právního filosofa, sociologa a civilisty Vladimíra Kubeše, který významně přispěl ke znovuobnově brněnské právní fakulty v roce 1969 a byl jejím děkanem v kritickém roce 1948. K výuce sociologie práva byly jako studijní pomůcka vydány v roce 1991 z Kubešovy pozůstalosti *Kapitoly z právní sociologie*.⁹ Následoval reprint Kubešovy *Právní filosofie 20. století: kantismus, hegelianismus, fenomenologie a teorie myšlenkového řádu* z roku 1947,¹⁰ ve které rozebírá také právně filosofické základy normativní teorie a některé rozdíly v přístupu k ní u Weyra, Kallaba a Engliša. V roce 1995 vyšly v prvním vydání nepublikované dvojdílné Kubešovy *Dějiny myšlení o státu a právu ve 20. století se zřetelem k Moravě a zvláště Brnu*,¹¹ ve kterých charakterizuje

4 WEYR, František. *Úvod do studia právního: normativní teorie*. Reprint. Brno: MU, 1994, 79 s., Spisy Právní fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 8021009152.

5 WEYR, František. *Teorie práva*. Praha: Wolters Kluwer. 2015, 388 s. ISBN 978-80-7552-000-5.

6 WEYR, František. *Základy filosofie právní (Nauka o poznání právní)*. Brno: A. Píša, 1920. 244 s. Dostupné z: <https://digi.law.muni.cz/handle/digilaw/7037> [cit. 10. 8. 2019].

7 WEYR, František. *Paměti 1: Za Rakouska (1879–1918)*. Brno: Atlantis, 1999, 486 s. ISBN 80-7108-193-0; WEYR, František. *Paměti 2: Za republiky (1918–1939)*. Brno: Atlantis, 2001, 518 s. ISBN 80-7108-194-9; WEYR, František. *Paměti 3: Za okupace a po ní (1939–1951)*. Brno: Atlantis, 2004, 230 s. ISBN 80-7108-195-7.

8 Weyrovi život a dílo je věnována monografie VEČEŘA, Miloš. *František Weyr*. Brno: Masarykova univerzita, 2001, 301 s. ISBN 80-86258-19-X.

9 KUBEŠ, Vladimír. *Kapitoly z právní sociologie*. Brno: MU, 1991, 120 s. ISBN 80-210-0280-8.

10 KUBEŠ, Vladimír. *Právní filosofie XX. století: kantismus, hegelianismus, fenomenologie a teorie myšlenkového řádu*. Brno: MU, 1992, 138 s., Spisy Právní fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-0491-6.

11 KUBEŠ, Vladimír. *Dějiny myšlení o státu a právu ve 20. století se zřetelem k Moravě a zvláště Brnu. Díl první*. Brno: MU, 1995, 366 s., Spisy Právní fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-1143-2.

KUBEŠ, Vladimír. *Dějiny myšlení o státu a právu ve 20. století se zřetelem k Moravě a zvláště Brnu. Díl druhý*. Brno: MU, 1995, 376 s., Spisy Právní fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-1144-2.

právní filosofii na konci 19. století, nástup modernismu v právní vědě, vznik brněnské právní školy, Weyrův základní vklad pro její vznik a Englišův, Kallabův a Sedláčkův přínos pro její rozvoj. Zajímavý pohled do dramatických peripetií Kubešova života přináší jeho paměti vydané z jeho pozůstalosti nazvané *...a chtěl bych to všechno znovu*.¹²

K propagaci normativní právní teorie a k seznámení s jejím myšlenkovým obsahem významně přispěl Weyrův žák, významný český právní filosof a právní logik Ota Weinberger, a to nejen písemnými pracemi, ale zejména tím, že v období let 1990–2004 jako emeritní profesor právnické fakulty univerzity ve Štýrském Hradci (Grazu) opakovaně hostoval na brněnské i dalších českých právnických fakultách a za svých pobytů měl přednášky pro studenty a pronášel úvodní referáty na konferencích zaměřených k jubileím významných představitelů brněnské právní školy. Po roce 1989 publikoval v českých právnických časopisech řadu článků k tematice brněnské normativní teorie.

K brněnské právnické fakultě měl Ota Weinberger jako brněnský rodák a její student osobní vztah. Studium na právnické fakultě zahájil ještě před válkou a dokončil až po jejím skončení. Ve svých pracích se Weinberger označuje za Weyrova žáka. Weyra hodnotí jako fascinující osobnost a charismatického vědce, zároveň však s tolerantním a nedogmatickým postojem, který měl rozhodující vliv na vývoj jeho myšlení.¹³ Spolu s Vladimírem Kubešem zpracovali monografickou práci *Die Brüner rechtstheoretische Schule. (Normative Theorie)*, která vyšla v roce 1980 ve vídeňském nakladatelství Manz. V českém překladu Karla Hlavoně pak tato studie vyšla v roce 2003 pod názvem *Brněnská škola právní teorie: normativní teorie*.¹⁴ Práce charakterizuje brněnskou právní školu a její přínos ke studiu právní vědy s ukázkami z prací představitelů brněnské právní školy. Slavnostní křest této knihy proběhl začátkem roku 2004 na brněnské právnické fakultě za osobní účasti Oty Weinbergera při jeho již poslední návštěvě brněnské právnické fakulty.

Krátce po roce 1989 vydala brněnská právnická fakulta pro účely výuky teorie práva v českém překladu dvě Weinbergerovy odborné publikace z období jeho pedagogického působení v Rakousku. Byly to práce *Filozofie, právo, morálka: (problémy praktické filozofie)*¹⁵ a *Norma a instituce: Úvod do teorie práva*.¹⁶ První práce je zaměřena na teoretické a metodologické otázky právní filosofie a právní teorie, druhá práce je přehlednou učebnicí teorie práva. V tomto období byly vydány také Weinbergerovy *Základy právní logiky*,¹⁷

12 KUBEŠ, Vladimír. *...a chtěl bych to všechno znovu*. Brno: MU, 1994, 194 s. ISBN 80-210-0910-1.

13 WEINBERGER, Ota. František Weyr a ryzí nauka právní: osobní pohled a hodnocení z hlediska vývoje jurisprudence. In: VEČEŘA, Miloš. *František Weyr*. Brno: MU, 2001, s. 135–152. ISBN 80-86258-19-X.

14 WEINBERGER, Ota a Vladimír KUBEŠ. *Brněnská škola právní teorie*. Praha: Karolinum, 2003, 440 s. ISBN 80-246-0689-5.

15 WEINBERGER, Ota. *Filozofie, právo, morálka: (problémy praktické filozofie)*. Brno: Masarykova univerzita, 1993, 178 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-0613-7.

16 WEINBERGER, Ota. *Norma a instituce: Úvod do teorie práva*. Brno: MU, 1995, 217 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-1123-8.

17 WEINBERGER, Ota. *Základy právní logiky*. Brno: MU, 1993, 263 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-0827-X.

přepracovaný a upravený text jeho již dříve vydané Logiky pro právníky. Další vydaná Weinbergerova práce *Alternativní teorie jednání*¹⁸ analyzuje lidské jednání jako institucionalizované jednání, což se týká i právního jednání a práva jako instituce.

Je třeba připomenout, že vyšly i další reprinty významných meziválečných prací z pozitivně právních disciplín. Zejména jde o Weyrovo *Československé právo ústavní*, šestidílná práce Františka Roučka a Jaromíra Sedláčka *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi* a pětisvazkové kolektivní dílo z období let 1929–1948 *Slovník veřejného práva československého*. Vydávání významných prací představitelů brněnské právní teorie umožnilo nejen akademikům a studentům, ale i široké právnícké veřejnosti seznámit se s brněnskou meziválečnou a krátce poválečnou právní teorií a právní vědou.

1.3 Konference pořádané na počest představitelů brněnské právní vědy

Důležité místo v popularizaci brněnské právní školy sehraávají konference, které se konají zejména při příležitosti významných životních výročí představitelů této školy. Z těchto konferencí jsou publikovány sborníky příspěvků. Zejména v počátečním období formování teorie práva po roce 1989 sehraávaly tyto konference významnou roli ve snaze navázat na tradice meziválečné a krátce poválečné brněnské právní teorie a právní vědy. Z těchto konferencí pořádaných nebo spolupořádaných brněnskou katedrou právní teorie lze připomenout zejména tyto konference:

- **Normativní teorie práva v kontextu právního myšlení.**¹⁹ Konference s mezinárodní účastí proběhla ve dnech 6.–8. 2. 1991 a zaměřila se na současný stav normativní teorie při příležitosti 110. výročí narození Hanse Kelsena. Konference se zúčastnili dva profesori z Rakouska – Robert Walter a Ota Weinberger.
- **K odkazu prof. JUDr. Františka Weyra.**²⁰ Mezinárodní konference se konala 24.–25. 10. 1991 při příležitosti 40. výročí úmrtí Františka Weyra. Na konferenci vystoupili účastníci z Rakouska (Robert Walter a Ota Weinberger) a ze Slovenska. Viktor Knapp ve svém vystoupení zdůraznil, že pro něho byl František Weyr *magnus magister*. Konference se nesla v přesvědčení o inspirativní roli Weyrovy normativní teorie.
- **K výročí narození prof. JUDr. Karla Engliše.**²¹ Konference konaná 25. 9. 1991 shrnula význam Englišovy teleologické noetické teorie pro právní vědu, Englišův vztah k normologickému způsobu myšlení a jeho přínos v oblasti národohospodářské teorie.

18 WEINBERGER, Ota. *Alternativní teorie jednání: zároveň kritický rozbor praktické filozofie Georga Henrika von Wrighta*. Praha: Filosofia, 1997, 278 s. ISBN 80-7007-096-X.

19 HOUBOVÁ, Drahomíra (ed.). *Normativní teorie práva v kontextu právního myšlení: sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Brno: MU, 1991, 93 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-0296-4.

20 DOSTÁLOVÁ, Jana (ed.). *K odkazu prof. JUDr. Františka Weyra: sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Brno: MU, 1991, 158 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-0494-0.

21 *Sborník z konference k výročí narození prof. JUDr. Karla Engliše*. Brno: MU, 1991, 76 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-0345-6.

- **K výročí úmrtí prof. JUDr. Jaroslava Kallaba.**²² Konference konaná v roce 1992 při příležitosti výročí 50 let od úmrtí Jaroslava Kallaba zahrnovala příspěvky jak z oblasti trestního práva, tak z oblasti právní filosofie, které se Kallab dlouhodobě věnoval, a to zejména ve vztahu k jeho chápání metodologie práva a právního normativismu.
- **Brněnská věda a umění meziválečného období (1918-1939) v evropském kontextu.**²³ Konference Masarykovy univerzity konaná v rámci oslav 750. výročí udělení městských práv Brnu ve dnech 22.–25. 9. 1993 měla právní sekci, ve které zazněly příspěvky zaměřené k brněnské normativní škole a jejím představitelům.
- **Místo normativní teorie v soudobém právním myšlení. K odkazu Františka Weyra a Hanse Kelsena.**²⁴ Mezinárodní konference se zahraničními účastníky z Rakouska, Německa a Slovenska byla pořádána ve dnech 27.–28. 9. 2001 při příležitosti 120. výročí narození Hanse Kelsena a 50. výročí úmrtí Františka Weyra. Při jednání konference bylo celkově zhodnoceno místo normativní teorie práva v současném právním myšlení a posouzeny otázky platnosti právní normy.
- **Právně filosofický odkaz I. Kanta a současné právní myšlení.**²⁵ Mezinárodní konferenci, konanou 4.–5. 3. 2004, otevřel svým vystoupením Ota Weinberger pohledem na Kantův kriticismus v současné jurisprudenci, zejména ve vztahu k právnímu normativismu. Řada příspěvků se věnovala noetickým základům normativní teorie vycházejících z Kantova kritického idealismu.
- **K odkazu Jaroslava Kallaba: právně-filosofická východiska trestní politiky v procesu evropské integrace.**²⁶ Konference konaná 13. 2. 2007 v rámci výzkumného projektu vývoje českého práva v kontextu evropské integrace se zaměřila na Kallabovo pojetí práva a právní vědy a na filosoficko právní otázky trestního práva a trestání.
- **Filosoficko-ekonomické myšlení brněnské normativní školy: k odkazu Václava Chytila a Vladimíra Vybrala.**²⁷ Konference při příležitosti 100. výročí narození Václava Chytila a 105. výročí narození Vladimíra Vybrala, Weyrových žáků,

22 *Sborník z konference k výročí úmrtí prof. JUDr. Jaroslava Kallaba.* NETT, Alexander (ed.). Brno: MU, 1992, 110 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-0410-X.

23 *Brněnská věda a umění meziválečného období (1918–1939) v evropském kontextu: sborník příspěvků z konference Masarykovy univerzity.* Brno: MU, 1993, 259 s. ISBN 80-210-0737-0.

24 MACHALOVÁ, Tatiana (ed.). *Místo normativní teorie v soudobém právním myšlení: k odkazu Františka Weyra a Hanse Kelsena.* Brno: MU, 2003, 265 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-3052-6.

25 MACHALOVÁ, Tatiana (ed.). *Právně filosofický odkaz I. Kanta a současné právní myšlení: sborník z mezinárodní konference konané ve dnech 4.–5. března 2004 v Brně.* Brno: MU, 2004, 166 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-3508-0.

26 MACHALOVÁ, Tatiana (ed.). *K odkazu Jaroslava Kallaba: právně-filosofická východiska trestní politiky v procesu evropské integrace.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, 279 s. ISBN 978-80-7380-070-3.

27 MACHALOVÁ, Tatiana (ed.). *Filosoficko-ekonomické myšlení brněnské normativní školy: k odkazu Václava Chytila a Vladimíra Vybrala.* Brno: MU, 2008, 161 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. ISBN 978-80-210-4668-9.

konaná 15. 11. 2007, si kladla za cíl rozebrat dílo těchto dvou profesorů národního hospodářství ovlivněné tradicí brněnské normativní školy.

- **Proměny evropského právního myšlení. K odkazu profesora Vladimíra Kubeše.**²⁸ Mezinárodní konference za rakouské a slovenské účasti, konaná 11. 9. 2008 u příležitosti 100. výročí narození Vladimíra Kubeše, rozebrala vklad Kubešova díla filosofickým základům práva a normativní teorii. Ukázala i Kubešův právně filosofický přístup v oblasti občanského práva a jeho právně sociologické úvahy.

K brněnské škole právní teorie byly zaměřeny v rámci celofakultních mezinárodních konferencí Dnů práva, pořádaných každoročně od roku 2008, tři sekce s těmito tématy:²⁹

- **Místo brněnské právní školy v současném právním myšlení.** Konference se konala ve dnech 18.–19. 11. 2009 za mezinárodní účasti. Zejména několik rakouských účastníků zdůrazňovalo stálou aktuálnost normativní teorie v rakouské právní teorii.
- **Je normativní teorie stále živá?** Konference ve dnech 23.–24. 11. 2011 se zúčastnilo i několik účastníků z Rakouska. Příspěvky byly zaměřeny na vztah brněnské právní školy a Kelsenovy ryzí nauky právní a na místo Hanse Kelsena v současné právní vědě.
- **Karel Engliš – zdroj inspirace pro rozvoj práva i národního hospodářství.** Konference konaná 10.–11. 11. 2016 za účasti právníků a ekonomů zhodnotila přínos Karla Engliše právní filosofii a ekonomické a finanční vědě.

Na letošní Dny práva 2019 je zařazena právně teoretická sekce na téma: *100 let brněnské školy normativní teorie*. Její podsektce připomene dílo prof. Oty Weinbergera u příležitosti 100. výročí jeho narození.

Na vědeckých konferencích pořádaných katedrou právní teorie probíhajícími po roce 1989 se katedra a její členové přihlašovali k tradici brněnské právní teorie a zároveň se snažili vyrovnat s jejími úzkými místy, které se týkají zejména Weyrova konceptu chápání právní vědy jako striktně dogmatické právní vědy.

2 Personální změny katedry právní teorie

Na konci roku 1989 měla původní Katedra právní teorie a sociálních věd (dnes katedra právní teorie) oproti současnosti poloviční počet členů. Rozšiřování počtu členů katedry souviselo s postupným rozšiřováním okruhu vyučovaných předmětů. Katedru tvořili prof. JUDr. Lubomír Kubů, CSc., jako její vedoucí, doc. JUDr. Pavel Hungr, CSc., JUDr.

²⁸ MACHALOVÁ, Tatiana (ed.). *Proměny evropského právního myšlení: k odkazu profesora Vladimíra Kubeše*. Brno: MU, 2009, 210 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 978-80-210-5009-9.

²⁹ Sborníky příspěvků ze všech konferencí Dnů práva, konaných od roku 2008 do současnosti, jsou ke stažení na webové stránce právnické fakulty. Dostupné z: <https://www.law.muni.cz/content/cs/vyzkum/publikacni-cinnost/elektronicke-volne-dostupne-publikace/sborniky-konferenci/?category=85>

Jana Dostálová, JUDr. Drahomíra Houbová, JUDr. Jaromír Harvánek a Dobromila Suchá. V rámci studijního pobytu na katedře působila Renata Rázková (dříve Boháčková), která od roku 1991 přešla na pozici asistentky. Katedra se postupně ve svém složení rozšiřovala o nové členy. V roce 1990 nastoupila PhDr. Martina Urbanová a PhDr. Tatiana Machalová, naopak pod tlakem studentů odešla Dobromila Suchá. Koncem roku 1990 byly na návrh Akademického senátu vypsány konkurzy na vybrané vedoucí kateder. V této souvislosti vystřídal ve funkci vedoucího katedry prof. JUDr. Lubomíra Kubů, CSc. doc. JUDr. Pavel Hungr, CSc. Prof. Kubů na konci jarního semestru 1992 z fakulty odešel a působil pak ještě několik let na právnické fakultě v Olomouci. Místo něho nastoupil v roce 1992 na katedru do funkce odborného asistenta JUDr. PhDr. Miloš Večeřa, který byl v roce 1995 po rezignaci doc. Pavla Hungra, CSc., na funkci vedoucího katedry výběrovou komisí vybrán a zastává ji do současné doby. Dlouholetou sekretářkou katedry byla Věra Šilingrová, kterou v roce 2012 vystřídala Hana Jelínková a od roku 2018 tuto funkci zastává Tereza Buchalová.

Při doplňování členů se katedra, obdobně jako i jiné katedry, zaměřila především na výběr pedagogů z řad nadějných studentů doktorandského studia na katedře. Postupně tak řady členů katedry rozšiřovali Mgr. Karin Brzobohatá, Ph.D., Mgr. Roman Vaněk, Ph.D., Mgr. Martin Škop, Ph.D., Mgr. Radim Polčák, Ph.D., Mgr. Libor Hanuš, Ph.D., Mgr. Lukáš Hlouch, Ph.D., Mgr. Martina Círbusová, Ph.D., Mgr. Martin Hapla, Ph.D., Mgr. Markéta Štěpáníková, Ph.D., a Mgr. Terezie Smejkalová, Ph.D. Z jiného fakultního pracoviště přešla na katedru JUDr. Dana Spáčilová. V roce 2011 přešel z Právnické fakulty Západočeské univerzity, kde působil jako odborný asistent, absolvent brněnské fakulty JUDr. Tomáš Sobek, Ph.D.

Z dlouholetých pedagogů opustil katedru v roce 2003 doc. JUDr. Pavel Hungr, CSc. a v roce 2012 JUDr. Drahomíra Houbová, CSc. V roce 2009 byl nově zřízen jako samostatné pracoviště Ústav práva a technologií, do něhož z katedry přešel jako jeho vedoucí JUDr. Radim Polčák, Ph.D. a lektorka JUDr. Dana Spáčilová. Z katedry postupně odcházeli na jiná pracoviště mimo fakultu JUDr. Jana Dostálová, JUDr. Renata Rázková, Ph.D., JUDr. Roman Vaněk, Ph.D., JUDr. Libor Hanuš, Ph.D., JUDr. Karin Brzobohatá, Ph.D. a JUDr. Martina Círbusová, Ph.D.

Členové katedry si postupně zvyšovali svoji kvalifikaci.³⁰ Složení katedry s dosaženým kvalifikačním stupněm na začátku podzimního semestru 2019 tak tvoří v abecedním pořadí: JUDr. Martin Hapla, Ph.D., doc. JUDr. Jaromír Harvánek, CSc., JUDr. Lukáš

³⁰ Kvalifikační stupeň Ph.D. nebo CSc. v rámci doktorského studia získali chronologicky: Jaromír Harvánek (1991), Miloš Večeřa (1993), Martina Urbanová (1996), Tatiana Machalová (1997), Martin Škop (2004), Tomáš Sobek (2008), Lukáš Hlouch (2008), Terezie Smejkalová (2013), Martin Hapla (2016), Markéta Štěpáníková (2016). Habilitační řízení úspěšně ukončili chronologicky: Miloš Večeřa (1997, MU), Tatiana Machalová (2006, FF Prešovské univerzity), Martina Urbanová (2007, FF UKo Bratislava), Jaromír Harvánek (2012, MU), Martin Škop (2013, MU) a Tomáš Sobek (2017, MU). Dekret profesor v oboru teorie, filozofie a sociologie práva získal Miloš Večeřa v roce 2005 na PrF UK Praha.

Hlouch, Ph.D. (úvazek 0,2), doc. PhDr. Tatiana Machalová, CSc., Mgr. Bc. Terezie Smejkalová, Ph.D., doc. JUDr. Tomáš Sobek, Ph.D., doc. JUDr. Mgr. Martin Škop, Ph.D., JUDr. Bc. Markéta Štěpáníková, Ph.D., doc. PhDr. Martina Urbanová, Ph.D. a prof. JUDr. PhDr. Miloš Večeřa, CSc. Sekretářské práce zajišťuje Tereza Buchalová. Personální složení katedry je z hlediska kvalifikačního růstu a věkové struktury vyvážené.

3 Předměty vyučované katedrou právní teorie a studijní pomůcky

Okruh vyučovaných předmětů se postupně obměňoval a rozšiřoval, až dosáhl současné široké nabídky katedrou vyučovaných předmětů. Základními páteřními povinnými předměty vyučovanými katedrou v magisterském studiu jsou předměty vztahující se k právně teoretickým tématům představujícím základní výukovou problematiku. Jde o předměty: Teorie práva (1. semestr), Praktikum z teorie práva (2. semestr) a Právní interpretace a argumentace (9. semestr). Dalšími povinnými předměty metodologického základu právní vědy jsou dva komplementární předměty, vyučované každý pro půl ročníku – Dějiny právního myšlení a Filosofie pro právníky a Sociologie práva. Posledním povinným předmětem je Akademické psaní. Povahu povinného předmětu má i Právní nauka I vyučovaná v rámci mezioborového studia pro studenty ESF a FF MU. Stávající příprava právníků na právnická povolání se dlouhodobě vyznačuje deficitem etické výchovy. V současnosti vyučovaný povinně volitelný předmět Právní etika bude proto v příštích letech transformován do podoby povinného předmětu, který budou absolvovat všichni studenti práv.

Povinné předměty jsou doplněné rozšiřující se nabídkou povinně volitelných předmětů poskytujících magisterským studentům možnost rozšířit si teoretické znalosti a právní dovednosti v právní oblasti. Jsou to povinně volitelné předměty: Logika pro právníky, Psychologie pro právníky, Metodologie právního myšlení, Metodologie právního usuzování, Právní etika, Právo a řeč, Právo a umění, Art právo, Praktikum tvorby práva, Právní aspekty odborných textů, Rétorika pro právníky, Zvládání a řešení konfliktů, Interpretace lidských práv a Právo civilního letectví.

Katedra dále zajišťuje pět předmětů pro bakalářské studium. Jsou to Právní nauka, Vybrané kapitoly ze sociologie práva, Vybrané kapitoly z psychologie práva, Základy akademického psaní a Sociální komunikace. Pro magisterské studium Navazující veřejné správy vyučuje katedra předmět Sociologické aspekty veřejné správy.

V oblasti odborné a vědecké přípravy v doktorském studijním programu katedra zajišťuje celkem 18 předmětů, a to předměty Právní teorie I, II, III, IV, V, VI, Základy vědecké práce I, II, Současné právní myšlení I, II, III, IV, V, VI, Metodologie právní vědy I, II a Právně teoretické myšlení I, II.

Z hlediska koncepce výuky zajišťované katedrou lze konstatovat, že stávající struktura předmětů v zásadě odpovídá potřebám propedeutické přípravy pro studium pozitivně

právních předmětů, poskytování metodologických základů právní vědy a osvojování si praktických postupů a činností. Vzhledem k důležitosti teorie práva a obecných právních disciplín při přípravě studentů se chce katedra do budoucna zaměřit na prohloubení výuky teorie práva jak v teoretické, tak i praktické rovině, aby si studenti více osvojili způsob právního uvažování a znalost základních právních pojmů a postupů. Katedra proto počítá s koncentrováním výuky teorie práva do tří bloků (Teorie práva I, II, III). Do těchto tří bloků budou organicky včleněny stávající předměty Teorie práva, Praktikum z teorie práva a Dějiny právního myšlení a Filosofie pro právníky s cílem více ukotvit teoretické znalosti studentů a opakovaně procvičovat právní postupy a řešení konkrétních právních případů a situací.

Základem výuky jsou vedle přednášek a seminářů kvalitní studijní pomůcky. Katedra od začátku devadesátých let započala se zpracováváním vlastních studijních pomůcek. Již v roce 1991 zpracoval kolektiv autorů katedry pod vedením Jaromíra Harváňka učebnici *Základy teorie práva* a v témže roce publikaci *Základní pojmy teorie práva*. V roce 1995 zpracoval kolektiv autorů katedry učebnici *Právní teorie*, která v přepracovaném vydání pod názvem *Teorie práva* vyšla v roce 1998 a v několika dalších doplňovaných vydáních. V roce 2013 byla kolektivem autorů katedry pod vedením Jaromíra Harváňka zpracována v současnosti používaná rozšířená monografická práce *Právní teorie*.³¹ K procvičování a řešení právních případů z oblasti teorie práva byla v roce 2005 zpracována kolektivem autorů katedry pod vedením Miloše Večeři *Sbírka příkladů z teorie práva*. V roce 2011 vyšla tato cvičebnice v přepracovaném vydání pod názvem *Teorie práva v příkladech*. V návaznosti na změny právního řádu, zejména nový občanský zákoník, vyšla v roce 2016 *Teorie práva v příkladech* v doplněném a rozšířeném vydání.³² V předmětu Právní interpretace a argumentace se používá monografická práce kolektivu autorů *Nové trendy v soudcovské tvorbě práva*,³³ monografie Lukáše Hloucha *Teorie a realita právní interpretace*³⁴ a monografie Tomáše Sobka *Právní rozum a morální cit: hodnotové základy právního myšlení*.³⁵ Pro výuku sociologie práva připravil již v roce 1990 Pavel Hungr ve spoluautorství učebnici *Sociologie práva*. Návazně Miloš Večeřa a Martina Urbanová zpracovali v roce 1994 učebnici *Základy sociologie práva*, v roce 1996 vyšla v přepracovaném provedení

31 HARVÁNEK, Jaromír, Karin BRZOBOHATÁ, Lukáš HLOUCH, Tatiana MACHALOVÁ, Radim POLČÁK, Martin ŠKOP, Martina URBANOVÁ a Miloš VEČEŘA. *Právní teorie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 439 s. ISBN 978-80-7380-458-9.

32 VEČEŘA, Miloš, Jaromír HARVÁNEK, Karin BRZOBOHATÁ, Lukáš HLOUCH, Radim POLČÁK, Tomáš SOBEK a Martin ŠKOP. *Teorie práva v příkladech*. 3. aktual. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 387 s. ISBN 978-80-7478-717-1.

33 VEČEŘA, Miloš, Jan HURDÍK, Martin HAPLA, Lukáš HLOUCH, Petr LAVICKÝ, Tereza PONDIKASOVÁ a Kateřina RONOVSÁ. *Nové trendy v soudcovské tvorbě práva*. Brno: MU, 2015, 343 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 978-80-210-8074-4.

34 HLOUCH, Lukáš. *Teorie a realita právní interpretace*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, 348 s. ISBN 978-80-7380-303-2.

35 SOBEK, Tomáš. *Právní rozum a morální cit: hodnotové základy právního myšlení*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2016, 339 s. ISBN 978-80-87439-23-4.

pod názvem *Sociologie práva* a v roce 2011 vyšla v doplněném vydání.³⁶ V předmětech Dějiny právního myšlení a Filosofie pro právníky jsou využívány zejména dvě monografie Martina Škopa *...právo, jazyk a příběh*³⁷ a *Právo v postmoderní situaci*³⁸ a dále učebnice Tatiány Machalové *Úvod do právní filosofie: (základní pojmy)*.³⁹ Studijními pomůckami jsou vybaveny i katedrou vyučované povinně volitelné předměty.

4 Vědecko-výzkumné a další aktivity Katedry právní teorie MU

Vedle pedagogické práce se pedagogové katedry věnují vědecké a publikační činnosti. Miloš Večeřa se zaměřuje na otázky globalizace a evropeizace práva,⁴⁰ právních kultur,⁴¹ pluralismu práva⁴² a právního vědomí.⁴³ Martin Škop analyzuje otázky postmodernity v právu,⁴⁴ právního jazyka⁴⁵ a interpretace práva.⁴⁶ Jaromír Harvánek se věnuje systému práva a editorské činnosti.⁴⁷ Tatiana Machalová se zaměřuje na problematiku domácího násilí⁴⁸ a vývoj právního myšlení.⁴⁹ Martina Urbanová se věnuje otázkám mediace⁵⁰

36 VEČEŘA, Miloš a Martina URBANOVÁ. *Sociologie práva*. 2. upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, 313 s. ISBN 978-80-7380-321-6.

37 ŠKOP, Martin. *...právo, jazyk a příběh*. Praha: Auditorium, 2013, 182 s. ISBN 978-80-87284-37-7.

38 ŠKOP, Martin. *Právo v postmoderní situaci*. Brno: MU, 2008, 191 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 978-80-210-4543-9.

39 MACHALOVÁ, Tatiana. *Úvod do právní filosofie: (základní pojmy)*. I. díl. Brno: MU, 1998, 162 s. ISBN 80-210-1829-1.

40 VEČEŘA, Miloš. The Process of Europeanization of Law in the Context of Czech Law. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*. Brno: Mendelova univerzita, 2012, roč. 60, č. 2, s. 459–464.

41 VEČEŘA, Miloš. Právní kultury v etapě pozdní modernity. In: LENHART, Michal, Jozef ANDRAŠKO a Juraj HAMUĽÁK (eds.). *Stret právnych kultúr v európskom priestore*. Bratislava: UK, 2016, s. 95–107. ISBN 978-80-7160-434-1.

42 VEČEŘA, Miloš. Národní, evropský a globální rozměr právního pluralismu. In: LENGYELOVÁ, Daniela (ed.). *Právny pluralizmus a pojem práva*. Bratislava: Slovak academic press, 2017, s. 11–22. ISBN 978-80-89607-57-0.

43 VEČEŘA, Miloš. Teoretická empirická východiska zkoumání právního vědomí v mezinárodním kontextu. In: VEČEŘA, Miloš, Martina URBANOVÁ a kol. *Právní vědomí v teoreticko-empirickém pohledu*. Brno: MU, 2015, 194 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 978-80-210-7783-6.

44 ŠKOP, Martin. *Právo v postmoderní situaci*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, 191 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 978-80-210-4543-9.

45 ŠKOP, Martin. *Právo a věc: Jazyk, příběh, interpretace*. Brno: MU, 2011, 205 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 978-80-210-5464-6.

46 ŠKOP, Martin. Některé techniky jazykové metody interpretace práva. *Právník*, 2017, roč. 156, č. 9, s. 770–782.

47 HARVÁNEK, Jaromír a kol. *Právní teorie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 439 s. ISBN 978-80-7380-458-9.

48 MACHALOVÁ, Tatiana. *Domácí násilí. Filosofická analýza pojmu*. Brno: MU, 2015, 84 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 978-80-210-6765-3.

49 MACHALOVÁ, Tatiana a kol. *Aktuální otázky metodologie právního myšlení*. Praha: Leges, 2014, 335 s. ISBN 978-80-7502-060-4.

50 VEČEŘA, Miloš, Martina URBANOVÁ, Katarína RUSINKOVÁ, Klára BROŽOVIČOVÁ a Robin BRZOBOHATÝ. *Interkulturní mediace v sociologickém a právním kontextu*. Brno: MU, 2017, 190 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 978-80-210-8897-9.

a systémům sociální kontroly.⁵¹ Tomáš Sobek se zabývá argumenty v právu⁵² a otázkami morálky v právu.⁵³ Martin Hapla obrací svoji pozornost na problematiku lidských práv⁵⁴ a dělby moci.⁵⁵ Markéta Štěpáníková se věnuje tématům právo a umění⁵⁶ a právo a literatura.⁵⁷ Terezie Smejkalová se zaměřuje na otázky soudního rozhodování⁵⁸ a srozumitelnosti práva.⁵⁹ Lukáš Hlouch se věnuje problematice právní interpretace.⁶⁰

Katedra se od devadesátých let zapojuje do vědecko-výzkumných projektů. Již v roce 1990 iniciovala doc. Machalová navázání spolupráce s Institutem pro právní a sociální filosofii v Saarbrückenu, který vedl prof. Alexandr Baratta. V rámci této spolupráce byl uzavřen v programu Tempus projekt *Normativita a realita práva* pro období 1991–1993, jehož stranami byly vedle katedry právní teorie a katedry trestního práva brněnské fakulty Institut pro právní a sociální filosofii v Saarbrückenu (SRN) a Právnická fakulta Erasmus University v Rotterdamu (Nizozemí). Za českou stranu projekt vedl v roce 1991 doc. Pavel Hungr z katedry právní teorie a pak prof. Vladimír Kratochvíl z katedry trestního práva. Koordinátorkou projektu z německé strany byla česká rodačka prof. Gerlinda Smaus (Šmausová) a za holandskou stranu to byl prof. John Blad. V rámci realizace projektu bylo uskutečněno několik měsíčních až tříměsíčních studijních pobytů v Saarbrückenu a Rotterdamu, na kterých participovali doc. Hungr, doc. Machalová, prof. Večeřa, doc. Urbanová, doc. Harvánek, dr. Rázková a dr. Houbová. Ve dnech 15.–22. 3. 1992 proběhl v rámci projektu v Brně mezinárodní seminář, ze kterého vzešla publikace *Normativnost a realita práva*.⁶¹ S využitím navázané spolupráce a programů DAAD a Aktion organizovala doc. Machalová opakovaně dvoutýdenní studijní pobyty

51 URBANOVÁ, Martina. *Systémy sociální kontroly a právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, 191 s. ISBN 80-86898-94-6.

52 SOBEK, Tomáš. *Argumenty teorie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, 330 s. ISBN 978-80-904024-5-4.

53 SOBEK, Tomáš. *Právní rozum a morální cit*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2016, 339 s. ISBN 978-80-87439-23-4.

54 HAPLA, Martin. *Lidská práva bez metafyziky: legitimita v (post)moderní době*. Brno: MU, 2016, 156 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 978-80-210-8186-4.

55 HAPLA, Martin. *Dělba moci a nezávislost justice*. Brno: MU, 2017, 95 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 978-80-210-8478-0.

56 ŠTĚPÁNÍKOVÁ, Markéta, Matěj SÝKORA, Martina HÁJKOVÁ, Michal ADAMOVSÝKÝ a Monika SPILKOVÁ. *Vybrané otázky z art práva*. Brno: MU, 2017, 138 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 978-80-210-8679-1.

57 KLUSONOVÁ, Markéta. *Hnutí Právo a literatura koncem 20. a na počátku 21. století*. Brno: MU, 2015, 156 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 978-80-210-8025-6.

58 SMEJKALOVÁ, Terezie. Forma a diskurs soudního rozhodnutí. *Jurisprudence*, 2010, roč. 2010, č. 3, s. 151–158.

59 SMEJKALOVÁ, Terezie. Srozumitelnost práva. *Právník*, 2013, roč. 2013, č. 5, s. 447–472.

60 HLOUCH, Lukáš. *Teorie a realita právní interpretace*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, 348 s. ISBN 978-80-7380-303-2.

61 HUNGR, Pavel (ed.). *Normativnost a realita práva: sborník příspěvků z mezinárodního semináře konaného v rámci programu TEMPUS ve dnech 15.–22. 3. 1992 v Brně*. Brno: MU, 1993, 223 s. ISBN 80-210-0662-5.

pro studenty a doktorandy na Institutu pro právní a sociální filosofii v Saarbrückenu a na Institutu pro mezinárodní právo v Salzburgu.

V letech 2005–2011 se prof. Večeřa a doc. Machalová podíleli sekci teorie práva na řešení Výzkumného záměru Právnické fakulty MU *Evropský kontext vývoje českého práva po roce 2004* zaměřeného na východiska a trendy vývoje českého práva po vstupu ČR do EU. Výstupem byla výzkumná monografie.⁶²

Z projektů Grantové agentury České republiky se v letech 2002–2004 doc. Urbanová jako řešitel a prof. Večeřa jako spoluřešitel podíleli na zpracování projektu GAČR *Právní postoje a hodnotové orientace delikventních žen se zřetelem na mladistvé ženy a ženy romského původu*. Dotazníkové šetření u všech vězenkyň českých věznic, doplněné o rozhovory se vzorkem odsouzených žen, poskytlo relevantní údaje o hodnotových orientacích a právních postojích žen ve výkonu trestu odnětí svobody. Výstupem byla mezinárodní vědecká konference⁶³ a kolektivní monografie.⁶⁴ Doc. Machalová řešila v letech 2000–2003 projekt GAČR *Ochrana lidských práv před všemi formami rasismu*.⁶⁵ Doc. Škop získal jako řešitel evropský projekt *Transitional Jurisprudence* (pro období 2017–2021) a dva projekty GAČR *Metodologie empirického zjišťování využití interpretačních metod v tvorbě práva* (pro období 2017–2019) a *Právo v literatuře: kvalitativní analýza obrazu práva v krásné literatuře přelomu 19. a 20. století* (pro období 2019–2021). Doc. Urbanová se spolu s Právnickou fakultou UP Olomouc podílí na projektu GAČR *Podmínky výkonu mediace v ČR dle zákona o mediaci* (pro období 2018–2020).

Z univerzitou vyhlášených projektů GAMU a FRMU a fakultních projektů specifického výzkumu se katedra podílí každoročně v průměru na pěti projektech. Z významnějších realizovaných projektů řešila doc. Machalová fakultní projekt *Metodologie právního myšlení: teorie a praxe*, jehož výstupem byla kolektivní monografie *Aktuální otázky metodologie právního myšlení*.⁶⁶ Doc. Urbanová zpracovala projekt *Teoreticko-empirická východiska zkoumání právního vědomí v mezinárodním kontextu*, jehož výsledkem byla kolektivní monografie *Právní vědomí v teoreticko-empirickém pohledu*.⁶⁷ Projekt dr. Haply *Nové trendy v soudcovské tvorbě*

62 VEČEŘA, Miloš a TATIANA MACHALOVÁ. *Evropizace práva v právně teoretickém kontextu*. Brno: MU, 2010, 227 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 978-80-210-5171-3.

63 URBANOVÁ, Martina (ed.). *Ženská delikvence jako sociální jev: sborník příspěvků z konference pořádané Katedrou právní teorie Právnické fakulty MU v Brně, dne 4. 11. 2004*. Brno: MU, 2004, 144 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-3609-5.

64 URBANOVÁ, Martina, Miloš VEČEŘA a kol. *Ženská delikvence: teoreticko-empirická studie k problému právních postojů a hodnotových orientací delikventních žen*. Brno: MU, 2004, 246 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-3608-7.

65 MACHALOVÁ, Tatiana a Tomáš KAMÍN. *Kritika rasy a rasismu*. Brno: MU, 2003, 173 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-3275-8.

66 MACHALOVÁ, Tatiana, Miloš VEČEŘA, Jaromír HARVÁNEK, Lukáš HLOUCH a Tomáš SOBEK. *Aktuální otázky metodologie právního myšlení*. Praha: Leges, 2014, 335 s. ISBN 978-80-7502-060-4.

67 VEČEŘA, Miloš, Martina URBANOVÁ a kol. *Právní vědomí v teoreticko-empirickém pohledu*. Brno: MU, 2015, 194 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 978-80-210-7783-6.

práva byl zpracováván společně s katedrou občanského práva a jeho výstupem byla stejně nazvaná kolektivní monografie.⁶⁸

Pro rok 2019 uspěli členové katedry s pěti projekty GAMU specifického výzkumu: *Argumentation 2019* (dr. Štěpáníková), *Odborné právnícké databáze pro knihovnu Právnické fakulty Masarykovy univerzity 2019* (dr. Štěpáníková), *Zdroje pro knihovnu Právnické fakulty Masarykovy univerzity 2019* (dr. Štěpáníková), *Weyrovny dny právní teorie 2019* (dr. Hapla) a *Legitimita soudního rozhodování* (dr. Hapla).

Katedra v rámci svých aktivit neopomíná pořádání vědeckých workshopů, seminářů a konferencí. Od roku 2014 organizuje dr. Hapla každoročně konferenci *Weyrovny dny právní teorie* na zvolené téma, která se koná v závěru prvního červnového týdne. Název konference vzdává čest významnému právnímu vědci Františku Weyrovi a letošního ročníku, konaného 6.–7. června 2019 na téma *Právo, legitimita, autorita*, se zúčastnilo více než sto účastníků. Z každé konference je vydáván sborník příspěvků. Od roku 2011 pořádá obročně doc. Škop mezinárodní vědecké konference *Argumentation: International Conference on Alternative Methods of Argumentation in Law*, jejichž výstupem je sborník v anglickém jazyce.

Ze specifických forem činnosti členů katedry lze připomenout divadelní představení organizovaná dr. Štěpáníkovou s Fakultní divadelní společností. Na festivalu Jeden svět v Ústí nad Labem byla oceněna divadelní inscenace *Milada*. Katedra v posledních letech uspořádala několik soutěží. V roce 2015 se uskutečnila na studenty zaměřená soutěž *Cena Františka Weyra* o nejlepší studentský esej o právní teorii a filosofii, v letech 2016 a 2017 proběhl *Právnický debatní turnaj*, kterého se zúčastnilo několik českých a slovenských právnických fakult. Pro širší právnickou veřejnost byla třikrát uspořádána literárně zaměřená soutěž *Právnická povídka*.

Katedra spolupracovala a spolupracuje s řadou profesorů a zahraničních pracovišť. Zejména je třeba připomenout profesora Otu Weinbergera, který po roce 1989 katedru opakovaně navštěvoval při příležitosti konaných konferencí a zvaných přednášek. Dlouhodobě je navázána spolupráce s Institutem pro sociologii Vídeňské univerzity, jejíž prof. Roland Girtler pravidelně každoročně od roku 2004 přednáší v rámci předmětu Sociologie práva téma *Okrajové sociální kultury*. Jeho kniha *Okrajové sociální kultury*⁶⁹ byla díky finanční podpoře nadací *Open Society Fund Praha* a *Open Society Institute Budapest* přeložena do češtiny a fakultou vydána. Přednášky na katedře přednesli z významných zahraničních hostů prof. Robert Walter (Vídeň), prof. Peter Koller (Graz), prof. Marijan Pavčnik (Ljubljana), prof. Thorsten Stein (Saarbrücken), prof. Michael Strasser

⁶⁸ VEČEŘA, Miloš, Jan HURDÍK, Martin HAPLA, Lukáš HLOUCH, Petr LAVICKÝ, Tereza PONDIKASOVÁ a Kateřina RONOVSÁ. *Nové trendy v soudcovské tvorbě práva*. Brno: MU, 2015, 343 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. ISBN 978-80-210-8074-4.

⁶⁹ GIRTLER, Roland. *Okrajové sociální kultury*. Brno: MU, 2001, 218 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-2728-2.

(Salzburg), prof. Stanley Paulson (SRN/USA), Tomasz Gizbert-Studnicki (Krakov). Katedra se podílí na zahraniční spolupráci ve sdružení *CEENJ (The Central and Eastern European Network of Jurisprudence)*, jehož činnost katedra podpořila v roce 2015 uspořádáním konference na půdě fakulty s účastníky z Polska, Chorvatska, Srbska a Slovinska. Členové katedry působí v řadě orgánů, komisí a odborných pracovišť. Jako asistenti soudce Ústavního soudu dlouhodobě působili doc. Škop, doc. Harvánek, JUDr. Houbová a prof. Večeřa. Doc. Škop a prof. Večeřa jsou členy několika vědeckých rad právnických fakult a členy akreditačních a hodnotících komisí v českém vysokém školství. Prof. Večeřa je přisedícím kárného senátu Nejvyššího správního soudu. Doc. Škop působí od 1. 4. 2019 ve funkci děkana Právnické fakulty MU.

5 Katedra právní teorie po jubileu sta let brněnské právní teorie

Brněnské škole právní teorie se dostalo ve své době v českém právním prostředí všeobecné známosti a širšího uznání⁷⁰ a její známost přesáhla i národní hranice díky pracím publikovaným Františkem Weyrem v cizích jazycích, zejména v němčině, ale i ve francouzštině a italštině. K jejímu ohlasu v zahraničí přispěli zejména Ota Weinberger a Vladimír Kubeš za svého profesorského působení ve Vídni a Grazu. Současná brněnská právní teorie nemá ctižádost přijít s tak originálním konceptem právní vědy jako prvorepubliková brněnská právní škola. Současná právní teorie ostatně lokálním školám a směrům příliš nepřeje a má spíše kosmopolitní, globální charakter.

Brněnská katedra právní teorie má po období hledání a snah o rekonstrukci právní teorie položen základ odborného, vědeckého a pedagogického vývoje. Má k tomu vytvořeny personální i odborné předpoklady. Tradice brněnské školy právní teorie je pro katedru právní teorie zavazující výzvou. Nezbyvá proto si jen přát, aby se jí vědecké ambice podařilo naplnit.

⁷⁰ I když vedle stoupců měla i mnoho kritiků a nepřátel.